

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри стоматології дитячого віку

Буковинського державного медичного університету

доктора медичних наук, професора

Годованець Оксани Іванівни

на дисертаційну роботу **Данилюка Дмитра Васильовича**

на тему: **«Обґрунтування профілактики карієсу зубів та захворювань**

пародонта у дітей з зубощелепними аномаліями на тлі

психоневрологічних розладів», представлену до захисту у разову

спеціалізовану Вчену раду ДФ 35.600.106 Львівського національного

медичного університету імені Данила Галицького, МОЗ України, що

утворена наказом ректора від 24.04.2024 року № 1231-з для розгляду та

проведення разового захисту дисертації на здобуття ступеня **доктора**

філософії в галузі знань – 22 «Охорона здоров'я»,

за спеціальністю 221 – «Стоматологія»

Ступінь актуальності обраної теми дисертації

Ортодонтична патологія в дітей займає вагомe місце в структурі стоматологічної захворюваності. Подекуди в Україні поширеність зубощелепних аномалій та деформацій сягає 85 % та виходить на третє місце після карієсу та захворювань тканин пародонта. Окрім зростання власне захворюваності зростає і попит на надання ортодонтичної допомоги, що вимагає від практичної стоматології удосконалення її принципів та підходів.

Водночас рівень стоматологічного здоров'я дітей тісно пов'язаний із зростанням чинників ризику виникнення та прогресування хвороб ротової порожнини, що і знаходить своє відображення в структурі стоматологічних захворювань. Карієс зубів та захворювання тканин пародонта на сьогоднішній день залишаються актуальними проблемами дитячої стоматології. Важливе значення у їх розвитку мають загальносоматичні чинники, що сприяють розвитку патологічного процесу, а подекуди значно ускладнюють надання

лікувально-профілактичної стоматологічної допомоги. У цьому контексті особливу категорію складають діти з психоневрологічними розладами. Як свідчать дані літератури, стоматологічний статус таких дітей є значно гіршим, а поширеність карієсу та захворювань тканин пародонта сягає 100 %.

З огляду на вище сказане, представлена дисертаційна робота, що присвячена поліпшенню стоматологічної допомоги дітям на тлі психоневрологічних розладів, є актуальною та перспективною науково-практичною працею.

Зв'язок теми роботи із науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана на кафедрі ортодонції Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького та є фрагментом комплексної науково-дослідної роботи кафедри ортодонції на тему «Стан стоматологічного здоров'я та його корекція на підставі системного аналізу клінічно-лабораторних, рентгенологічних, морфологічних, функціональних, естетичних параметрів у осіб різного віку» (номер державної реєстрації № 0120U002143, шифр ІН.30.000.004.20).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність

Дисертаційна робота Данилюка Д.В. є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке виконано на високому методологічному рівні, базується на достатній кількості об'єктів та матеріалів досліджень. Для вирішення поставлених у дисертації завдань автором проведено комплексне стоматологічне обстеження 215 дітей з психоневрологічними розладами (основна група) та 185 дітей практично здорових (група порівняння) у віці 7-18 років. Дисертантом застосовані такі методи дослідження, як клінічні – для оцінки стану твердих тканин зубів та тканин пародонта, зубощелепних аномалій; імунологічні – для оцінки місцевого імунітету при стоматологічних захворюваннях; рентгенівська комп'ютерна томографія – для визначення оптичної щільності кісткової тканини щелеп при зубощелепних аномаліях; статистичні – для визначення достовірності отриманих результатів, у тому

числі багатофакторний кореляційний аналіз для визначення чинників ризику розвитку стоматологічних захворювань. Використані методи сучасні, адекватні поставленим завданням та дозволяють отримати вірогідні результати.

Проведення дослідження передбачало дотримання біоетичних принципів і прав пацієнтів, що підтверджено відповідними документами комісії з питань етики наукових досліджень, експериментальних розробок і наукових творів ЛНМУ імені Данила Галицького.

Таким чином, представлені у дисертаційній роботі наукові положення та висновки відображають результати проведеного дослідження, є достовірними та науково-обґрунтованими.

Наукова новизна дослідження та одержаних результатів

У результаті проведених науково-практичних досліджень визначено стоматологічний статус у дітей з психоневрологічними розладами, які перебувають у навчально-реабілітаційних центрах. Науково доведено, що поширеність карієсу зубів у дітей з психоневрологічними розладами складає $90,49 \pm 3,78\%$, при інтенсивності $4,92 \pm 0,62$ зуба, захворювання тканин пародонту $75,58 \pm 3,67\%$ і зубощелепні аномалії $89,46 \pm 2,63\%$.

Доповнено наукові дані поширеності та особливостей клінічного перебігу стоматологічних захворювань у дітей з синдромом Дауна, з аутизмом та при розумовій відсталості. Уперше досліджено характерні імунологічні зміни місцевого імунітету у дітей з карієсом зубів та хронічним катаральним гінгівітом на тлі психоневрологічних розладів та встановлено значне підвищення прозапальних цитокінів IL-1 β , IL-6 та IgG та зниження протизапального цитокіна IL-4 та SIgA.

Уперше досліджено щільність кісткової тканини щелеп у період змінного та завершеного формування постійного прикусу у дітей з психоневрологічними розладами. Виявлено нижчі значення щільності кісткової тканини верхньої щелепи по відношенню до нижньої щелепи,

доведено зниження щільності у дітей з психоневрологічними розладами по відношенню до дітей групи порівняння.

Науково доведено, що розпрацьований комплекс заходів є ефективний і сприяє профілактиці карієсу зубів та лікуванню хронічного катарального гінгівіту у дітей з психоневрологічними розладами, що обґрунтовує його використання в практичній стоматології.

Практичне значення одержаних результатів

На підставі комплексного обстеження дітей різних вікових груп виявлені особливості поширення та перебігу стоматологічних захворювань у дітей з психоневрологічними розладами, що можуть бути використані при організації та плануванні стоматологічної допомоги цим дітям.

Запропонований комплекс заходів для профілактики карієсу зубів та лікування хронічного катарального гінгівіту при наявності зубощелепних аномалій у дітей з психоневрологічними розладами може бути використаний при наданні стоматологічної допомоги дітям. Стан гігієни порожнини рота дітей покладено в основу розпрацювання індивідуальних заходів гігієнічного навчання. Імунологічні дослідження ротової рідини можуть бути застосовані для оцінки ефективності лікувально-профілактичних заходів щодо карієсу і хвороб пародонта. Визначені показники щільності кісткової тканини альвеолярного відростка у дітей з психоневрологічними розладами слугуватимуть для вибору тактики та оцінки динаміки ортодонтичного лікування. На основі оцінки впливу чинників ризику на розвиток стоматологічних захворювань у дітей визначені найбільш значимі, що потребує профілактичної роз'яснювальної роботи з дітьми та їх батьками.

Впровадження результатів дослідження. Основні наукові та практичні положення дисертаційної роботи запроваджені в навчальний процес кафедр ортодонтії та дитячої стоматології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кафедри дитячої стоматології Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, кафедри стоматології дитячого віку Буковинського

державного медичного університету, у лікувальний процес дитячого стоматологічного відділення №1 медичного стоматологічного центру Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, у лікувальний процес КП «Волинська обласна стоматологічна поліклініка», КНП «Городоцька стоматологічна поліклініка», КП «Червоноградська міська стоматологічна поліклініка».

Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій

За матеріалами дисертації опубліковано 7 друкованих праць у наукових фахових виданнях рекомендованих МОН України. Результати досліджень та основні положення дисертації оприлюднювалися на стоматологічних форумах України.

Результати дисертаційної роботи повністю висвітлені в опублікованих працях, які за змістом відповідають їй і в сукупності дозволяють дістати цілісне враження про виконану роботу. Особистий внесок здобувача в працях, які опубліковані зі співавторами, є основним.

Оцінка змісту структури, змісту та форми дисертації

Дисертаційна робота Данилюка Д.В. на здобуття ступеня доктора філософії побудована за загальноприйнятою схемою, викладена українською мовою на 228 сторінках, складається зі вступу, огляду літератури, розділу матеріалів та методів та 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота ілюстрована 54 рисунками та 35 таблицями; містить список літератури з 311 найменувань, із них 195 – кирилицею, 116 – латиною.

Першим структурним елементом дисертації є «Анотація», котра представлена українською та англійською мовами. Анотація в стислій формі демонструє основні тези дисертаційного дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати наукового дослідження. Грамотно підібрані ключові слова, що дозволяє легко провести пошук роботи.

У вступі автор аргументовано вказав на актуальність теми, сформулював мету і завдання роботи, визначив об'єкт та предмет дослідження, обґрунтував обрані методи дослідження, висвітлив наукову новизну, практичне значення та впровадження результатів дослідження, навів відомості щодо апробації результатів дослідження та загальну характеристику роботи.

Розділ перший «Поширеність стоматологічних захворювань та їх профілактика у дітей з психоневрологічними розладами (огляд літератури)» складається із 2 підрозділів, в яких описані основні стоматологічні захворювання та чинники ризику їх виникнення у дітей з психоневрологічними розладами та сучасні аспекти профілактики основних стоматологічних захворювань у дітей при лікуванні зубощелепних аномалій. Автором опрацьована велика кількість наукових літературних джерел вітчизняних та закордонних авторів за останні 10 років та висвітлена оцінка сучасного стану питання.

У цілому, огляд літератури написаний грамотною науковою мовою і є теоретичним підґрунтям для подальших клінічних досліджень. Кожний підрозділ має короткі узагальнення. Наприкінці розділу автор підсумовує викладену інформацію.

Зауваження: у розділі зустрічаються поодинокі орфографічні та стилістичні помилки, невдалі вирази та описки.

У розділі «Матеріал та методи досліджень» дисертант представляє характеристику обстежених дітей, детально описує клінічні, лабораторні та математично-статистичні методи дослідження, які використовувались у дисертаційній роботі.

Зауваження: у підрозділі 2.2 надмірно деталізовані загальноприйняті клінічні методи дослідження в стоматології.

Розділи власних досліджень містять логічне та послідовне викладення одержаних здобувачем результатів. Кожен з цих розділів дисертації закінчується висновками, що чітко наводять підсумки виконаної роботи.

Зокрема, третій розділ дисертації висвітлює результати оцінки стоматологічного статусу дітей з психоневрологічними розладами, а саме: ураженість карієсом зубів у дітей при наявності зубощелепних аномалій на тлі психоневрологічних розладів; стан тканин пародонта у дітей із зубощелепними аномаліями на тлі психоневрологічних розладів; поширеність та структура зубощелепних аномалій та чинники ризику їх виникнення у дітей з психоневрологічними розладами; стан гігієни порожнини рота у дітей з психоневрологічними розладами.

Четвертий розділ дисертаційної роботи присвячений результатам додаткових параклінічних досліджень ротової порожнини дітей з психоневрологічними розладами. Зокрема у ньому висвітлена електрофоретична активність клітин букального епітелію у дітей з психоневрологічними розладами, імунологічні властивості ротової рідини у дітей з психоневрологічними розладами, оптична щільність кісткової тканини щелеп у дітей з психоневрологічними розладами.

П'ятий розділ подає клініко-лабораторну оцінку ефективності профілактики та лікування стоматологічних захворювань у дітей з психоневрологічними розладами. У цьому розділі проведено також математично-статистичний аналіз чинників, які можуть впливати на стоматологічні захворювання у дітей з психоневрологічними розладами, та обґрунтування лікувально-профілактичного комплексу стоматологічних захворювань у дітей з психоневрологічними розладами.

Зауваження: у розділах власних досліджень подано багато цифрового матеріалу, який подекуди важко сприймається та, потребує, на мою думку, більшої систематизації одержаних даних.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автор проводить ґрунтовний аналіз і узагальнення отриманих результатів дослідження, вдало порівнює свої результати з результатами інших дослідників, що свідчить про обізнаність здобувача в науковому напрямку.

Висновки роботи є теоретичним та практичним узагальненням проведених досліджень, відповідають завданням досліджень, сформульовані чітко та конкретно.

Результати дослідження мають вагоме практичне значення, а тому заслуговують на оформлення практичні рекомендації, яких, на жаль, у роботі не виокремлено.

Список використаної літератури оформлений в алфавітному порядку та згідно чинними бібліографічними вимогами. Літературні джерела, на які посилається автор, переважно опубліковані в межах 10 років.

У додатках наведений перелік наукових праць здобувача, дані про апробацію дисертаційних матеріалів, акти впровадження результатів проведених досліджень.

Загалом дисертаційне дослідження виконане на високому професійному рівні. Під час ознайомлення з роботою значущих зауважень, які би впливали на загальну якість роботи не виявлено, суттєвих недоліків немає.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів рукопису, дисертаційна робота Данилюка Дмитра Васильовича є оригінальним науковим дослідженням, у якому не було виявлено порушень академічної доброчесності.

При ознайомленні із дисертаційною роботою виникли запитання, на які прошу дати відповідь:

1. Які були особливості роботи з пацієнтами на етапах проведення лікувально-профілактичних заходів?
2. Чи спостерігалися ускладнення під час застосування розпрацьованого Вами лікувально-профілактичного комплексу?
3. Чи можна застосовувати запропонований Вами лікувально-профілактичний комплекс у дітей з іншими соматичними захворюваннями?

ВИСНОВОК

Представлена для присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» дисертаційна робота Данилюка Дмитра Васильовича «Обґрунтування профілактики карієсу зубів та захворювань пародонта у дітей з зубощелепними аномаліями на тлі психоневрологічних розладів» є самостійною завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну та вирішує актуальне питання стоматології – лікування та профілактики стоматологічних захворювань у дітей на тлі супутніх психоневрологічних розладів.

За своєю актуальністю, метою і завданнями дослідження, достовірністю і обґрунтованістю отриманих результатів, висновків і практичним значенням дисертаційна робота Данилюка Дмитра Васильовича «Обґрунтування профілактики карієсу зубів та захворювань пародонта у дітей з зубощелепними аномаліями на тлі психоневрологічних розладів» відповідає вимогам «ПОРЯДКУ присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., та Наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації». Автор дисертаційної роботи Данилюк Дмитро Васильович заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 «Стоматологія» з галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри стоматології дитячого віку

Буковинського державного медичного університету

доктор медичних наук, професор

 Оксана ГОДОВАНЕЦЬ

